

ปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดของรัฐวิสาหกิจในสังกัด
กระทรวงคมนาคมและกระทรวงมหาดไทย



นางลลิต ประภาสวัตต์

004333

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย


วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตร ปริญญาอักษร ศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2523

Operation Problems of State Enterprise Libraries Under the
Ministry of Communications and the Ministry of Interior



Mrs. Laor Prabhasawusdi

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Library Science
Graduate School
Chulalongkorn University

1980

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัญหาการดำเนินงานของสมุคของรัฐวิสาหกิจในสังกัด

กระทรวงคมนาคมและกระทรวงมหาดไทย

โดย

นางลออ ประภาสวัสดี

ภาควิชา

บรรณารักษศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผุขวบศาสตราจารย์ ศจี จันทวมล

ผุขวบศาสตราจารย์ พวงแกว ปุณยกนก

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

[Signature].....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประดิษฐ์ มุขนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

[Signature].....ประธานกรรมการ

(ผุขวบศาสตราจารย์ ดร. ม.ล. จอบ นันทิวชรินทร์)

[Signature].....กรรมการ

(ผุขวบศาสตราจารย์ ศจี จันทวมล)

[Signature].....กรรมการ

(ผุขวบศาสตราจารย์ พวงแกว ปุณยกนก)

[Signature].....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ สุนทร หังสสุค) -

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการวิจัยพบว่า หอสมุดส่วนใหญ่มักจัดประสงค์ เพื่อให้ให้บริการทางวิชาการ
 ตรงตามมาตรฐาน ยกเว้นหอสมุดสโมสร องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ ซึ่งตั้งขึ้น
 เพื่อให้ให้บริการทางถนนความบันเทิง หอสมุดส่วนใหญ่มักมีหนังสือและวารสารจำนวนใด
 มาตรฐาน แต่มีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์ทางวิชาการมีน้อย ยกเว้นหอสมุดศูนย์ฝึก -
 ไทโรคนาถม องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ซึ่งมีหนังสือจำนวนมากและตรงตาม
 ความต้องการของผู้ใช้ หอสมุดส่วนใหญ่มักจัดหมวดหมู่หนังสือตามระบบสากล ยกเว้น
 หอสมุดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และส่วนใหญ่มักจัดนำบัตรรายการ ยกเว้นหอสมุดการ
 ไฟฟ้าส่วนภูมิภาคและหอสมุดสโมสร องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ แต่อย่างไร
 ก็ตามผู้ใช้ก็ไม่ค่อยประโยชน์จากบัตรรายการเท่าที่ควร เพราะผู้ใช้ส่วนใหญ่มักจะ
 หาหนังสือโดยการดูตามชั้นหนังสือ ในคานบุคคาลกรปรากฏว่าส่วนใหญ่มักมีจำนวนบุคคาลกร
 ที่มีผู้ติดตามมาตรฐาน ยกเว้นหอสมุดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และหอสมุดส่วนใหญ
 มีปัญหาเสถียรไม่เพียงพอ สำหรับอาคารสถานที่พบว่า หอสมุดเกือบทุกแห่งมีพื้นที่
 น้อยกว่ามาตรฐาน ยกเว้นหอสมุดสำนักงานศูนย์การฝึก การรถไฟแห่งประเทศไทย
 และหอสมุดศูนย์ฝึก ไทโรคนาถม องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย นอกจากนี้
 หอสมุดส่วนใหญ่มักมีปัญหาเกี่ยวกับชั้นหนังสือมีไม่เพียงพอ ในคานการบริการปรากฏว่า
 หอสมุดส่วนใหญ่มักยังมีบริการไม่ครบตามมาตรฐาน บริการที่หอสมุดส่วนใหญ่มักจัดทำ
 ได้แก่ บริการจ่ายรับ บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า และบริการครุฑชนี-
 วารสาร บริการที่ผู้ใช้ต้องการมากที่สุด คือ การจัดรายชื้อหนังสือใหม่ การวิจารณ์-
 หนังสือ และคู่มือการใช้หอสมุด ในคานงบประมาณ หอสมุดส่วนใหญ่มักมีรายไคจาก
 เงินงบประมาณประจำปีของหอสมุด โดยมีบรรณารักษ์ เป็นผู้จัดทำงบประมาณ แต่
 มีปัญหาทางงบประมาณไม่เพียงพอ เนื่องจากหน่วยงานไม่ค่อยมีงบประมาณให้หอสมุด

ขอเสนอแนะ

1. รัฐวิสาหกิจทุกแห่งควรมีหอสมุดเพื่อใช้เป็นแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ
 และควรเป็นหน่วยงานอิสระ ขึ้นตรงต่อผู้บังคับบัญชาสูงสุด และควรมีฐานะเทียบเท่ากอง
 กองหนึ่ง เพื่อจะได้ใช้งบประมาณและบุคคาลกรเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้หอสมุดสามารถดำเนินการไคอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. หอสมุดควรได้รับงบประมาณเพียงพอ เพื่อที่จะดำเนินการต่างๆได้ตามวัตถุประสงค์

3. บุคลากรของหอสมุดควรมีจำนวนเพียงพอ และควรส่งเสริมความรู้ของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่หอสมุด โดยสนับสนุนให้มีการศึกษาต่อ หรือฝึกงานตามหอสมุดต่างๆ รวมทั้งควรมีความรู้ทางด้านสาขาวิชาเฉพาะของหน่วยงานด้วย

4. ควรจัดตั้งคณะกรรมการหอสมุด เพื่อทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในด้านต่างๆ

5. สถานที่ตั้งของหอสมุดควรอยู่ศูนย์กลาง ในความสะดวกสบายแก่ผู้ใช้

6. ควรมีการร่วมมือระหว่างหอสมุด เพื่อปรับปรุงการบริการและงานเทคนิคต่างๆ และเพื่อประหยัดรายจ่าย ความร่วมมืออาจจัดทำในด้านการจัดทำสหบัตรบรรณนิเวศสาร และการปีมระหว่างหอสมุด เป็นต้น

7. ควรจัดตั้งสมาคมหรือชมรมหอสมุดเฉพาะ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานของหอสมุดเฉพาะของรัฐวิสาหกิจทุกแห่ง และหอสมุดเฉพาะอื่นๆ

8. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของหอสมุดรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงอื่นๆ เปรียบเทียบกันว่ามีปัญหาคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันอย่างไร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title Operation Problems of State Enterprise Libraries
 Under the Ministry of Communications and the
 Ministry of Interior.

Name Mrs. Laor Prabhasawusdi

Thesis Advisors Assistant Professor Sachi Chandavimol
 Assistant Professor Puangkaew Poonyakanoke

Department Library Science

Academic Year 1979

ABSTRACT

The main purpose of this thesis is to study the Operation Problems of State Enterprise Libraries Under the Ministry of Communications and the Ministry of Interior in view of objective, establishment, resources, personnel, operation, administration and services in order to find out their problems and to compare the libraries to the Special Library Standard of Thai Library Association. Also it is hope that this thesis would lead to the improvement of these libraries.

The research method used is documentary research through books, periodicals and printed materials. The survey method was used through the distribution of questionnaires to librarians and users of the eight State Enterprise Libraries as follows :

National Housing Authority Library, Library of Port of Thailand, Library of Metropolitan Electricity Authority, Library of Provincial

Electricity Authority, Library of Railway Training Centre, Library of the Communication Authority of Thailand, Telecommunication Training Centre Library and Club Library of Transportation Organization of Thailand.

Results of the research revealed that the objectives of most libraries to focus on academic services agreed with the standards except for Club Library of Express Transportation Organization of Thailand which was set up for recreational services. Resources, i.e. books and periodicals, housed in the majority of libraries were up to the standards in quantity, but academic texts and publications were still too few. Only Telecommunication Training Centre Library owned a substantial collection suitable to the users' needs.

A bigger number of the libraries adopted widely recognized classification schemes except the Library of Provincial Electricity Authority. With the exception of two libraries : Library of Provincial Electricity Authority and Club Library of Express Transportation Organization of Thailand, all libraries did the cataloging. However, catalog cards were not used as much as should be due to the users' usual practice of browsing around the shelves looking for books or asked librarians for help.

As for the library personnel it was found that only one, Library of Provincial Electricity Authority, had a non-professional librarian. All were in serious need for more clerical staff. Almost all libraries owned very limited building space which was below the standards with the exception of Library of Railway Training Centre and Telecommunication Training Centre Library.

Moreover, common complaints were of the insufficient number of book stacks.

Library services were not enough according to the standards. The usual services the libraries offered were circulation, references, and indexing. The users wanted new accession lists, book reviews and the use of library handbook. Annual budget was regulated to each library to be handled by librarians, but the budget is very small because the parent institution did not allow much for library use.

Recommendations

1. A state enterprise library should be an independent unit working directly with the top administration, and should have the status of a division in order to acquire more budget and the library staff increment which will enable the library to effectively operate.

2. Adequate budget should be provided for the libraries to be able to fulfil the objectives.

3. The library staff should be professional librarians with subject specialization and are adequate in numbers. They should be encouraged to further their study or to have in-service training in the field of library science.

4. A library council should be set up in each unit to perform the responsibility of library consultants.

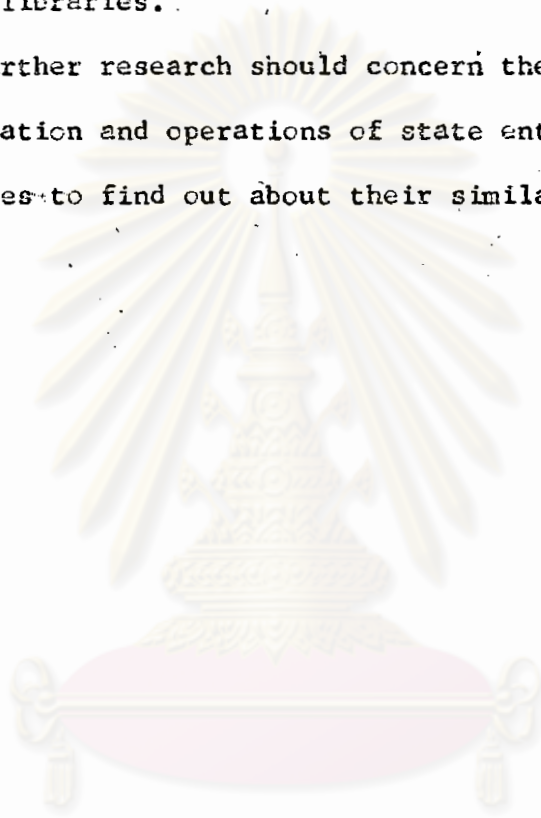
5. The library should be in a suitable location, library facilities should be amply provided.

6. State enterprise libraries should cooperate among themselves to improve their services and other technical processes, and to save expenditures. They should cooperate in the following services :

union cataloging, indexing and inter-library loans.

7. A state enterprise library association should be set up as the coordinated center for all state enterprise libraries and other special libraries.

8. Further research should concern the comparison of problems in the organization and operations of state enterprise libraries in other ministries to find out about their similarities and their differences.



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



กติกกรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง "ปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดของรัฐวิสาหกิจในสังกัด
 กระทรวงคมนาคมและกระทรวงมหาดไทย" สำเร็จลงด้วยดีด้วยความกรุณาของ
 ศาสตราจารย์ ดร. ม.ล. จอย นันทวิจิตรินทร์ รองศาสตราจารย์สุนทร หังสสุต
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศจี จันทนิมิต และผู้ช่วยศาสตราจารย์ พวงแก้ว ปุณยกนก ที่ได้
 กรุณาให้คำแนะนำ และขอเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่วิธีวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศจี จันทนิมิต และผู้ช่วยศาสตราจารย์ พวงแก้ว ปุณยกนก ที่ได้
 กรุณาสละเวลาช่วยตรวจทานแก้ไขขอปรบปรองตลอดจนให้คำแนะนำด้วยความเอาใจใส่
 เป็นอย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาส
 นี้ด้วย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณบรรณารักษ์และผู้ใช้ห้องสมุดรัฐวิสาหกิจทุกท่าน
 ที่ได้กรุณาให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับห้องสมุด และโดยเฉพาะอย่างยิ่งขอขอบคุณ คุณจิตต์
 ปิ๊งตระกูล และคุณสุรจิ ประภาสวัสดี ที่ได้สละเวลาช่วยเหลือและให้กำลังใจเป็นอย่าง
 ดียิ่ง ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงด้วยดี

ลออ ประภาสวัสดี

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

กิตติกรรมประกาศ

รายการตารางประกอบ

บทที่

หน้า

ง

ช

ฉ

ณ

1. บทนำ

✓ ความเป็นมาของปัญหา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

วิธีดำเนินการค้นคว้าวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

นิยามของคำต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย

การสำรวจรายงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

1

3

3

5

6

7

8

2. รัฐวิสาหกิจของไทย

ความหมายของคำรัฐวิสาหกิจ

ความมุ่งหมายของรัฐวิสาหกิจ

สาเหตุที่รัฐบาล เขากำ เนิงงานรัฐวิสาหกิจ

การจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ

การจำแนกประเภทรัฐวิสาหกิจ

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ

การดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ

การ เหนะแหงชาติ

การทา เริือแหงประเทศไทย

14

16

17

18

19

22

23

23

28



การไฟฟ้านครหลวง	32
การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	37
การรถไฟแห่งประเทศไทย	41
การสื่อสารแห่งประเทศไทย	44
องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย	49
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์	52
3. หอสมุดรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคม และกระทรวงมหาดไทย	
ความหมายของหอสมุดเฉพาะ	58
วัตถุประสงค์ของหอสมุดเฉพาะ	60
ลักษณะของหอสมุดเฉพาะ	62
หอสมุดรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคม และกระทรวงมหาดไทย	64
หอสมุดการเคหะแห่งชาติ สังกัดกระทรวงมหาดไทย	64
หอสมุดการท่าเรือแห่งประเทศไทย สังกัดกระทรวง คมนาคม	69
หอสมุดการไฟฟ้านครหลวง สังกัดกระทรวงมหาดไทย	73
หอสมุดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สังกัดกระทรวงมหาดไทย	78
หอสมุดการรถไฟแห่งประเทศไทย สังกัดกระทรวง คมนาคม	81
หอสมุดการสื่อสารแห่งประเทศไทย สังกัดกระทรวง คมนาคม	87
หอสมุดองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย สังกัดกระทรวง คมนาคม	94
หอสมุดองค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ สังกัดกระทรวง คมนาคม	101

4. วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีดำเนินการวิจัย	106
การเก็บรวบรวมข้อมูล	109
การวิเคราะห์ข้อมูล	109
อักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	110
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	110
1. วัตถุประสงค์	113
2. เอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อทัศนวัสดุ	114
3. การจัดระบบเอกสารสิ่งพิมพ์	125
4. การให้บริการ	132
5. เจ้าหน้าที่	141
6. อาคารสถานที่และครุภัณฑ์	148
7. การบริหารงาน	155
8. งบประมาณ	156

5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย	161
อภิปรายผล	166
ขอเสนอแนะ	169
บรรณานุกรม	180
ภาคผนวก ก	186
ภาคผนวก ข	213
ภาคผนวก ค	220
ภาคผนวก ง	234
ภาคผนวก จ	254
ประวัติ	263



รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนยุคออบแบบสอบถามจำแนกตามการใช้ห้องสมุด	111
2. จำนวนผู้ที่ไม่ เคยใช้ห้องสมุดจำแนกตาม เหตุผลที่ไม่ เคยใช้	112
3. จำนวนสิ่งพิมพ์ของ ห้องสมุดจำแนกตามภาษา	116
4. ภาษาของหนังสือที่ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการอ่าน	117
5. ความมากน้อยของจำนวน เอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตามความเห็น ของผู้ใช้	118
6. ลำดับความมากน้อยของ หนังสือจำแนกตามสาขาวิชา	119
7. ความเห็นของผู้ใช้ที่ เห็นว่าหนังสือตรงกับความต้องการ	121
8. จำนวนร้อยละของผู้ใช้ที่มีความ เห็น เกี่ยวกับสิ่งพิมพ์ในห้องสมุด ที่ใหม่ ะโยชน์มากที่สุด	121
9. จำนวนร้อยละของผู้ใช้จำแนกตามประ เภทของ หนังสือที่ต้องการ	122
10. ปัญหาของห้องสมุด เกี่ยวกับหนังสือ	123
11. ปัญหา เกี่ยวกับวารสาร	124
12. ระบบการจัดหมู่หนังสือ	126
13. ปัญหา เกี่ยวกับการจัดหมู่หนังสือ	127
14. ระบบการจัดหมู่หนังสือให้ความสะดวกในการค้นหาหนังสือ	128
15. ความ เป็นร ะ เบียบ และถกกองในการจัด เรียงหนังสือบนชั้น	128
16. จำนวนร้อยละของผู้ใช้จำแนกตามความสามารถในการค้นหา หนังสือที่ต้องการในห้องสมุด	129
17. ชนิดของบัตรรายการที่ห้องสมุดจัดทำ	130
18. ประ โยชน์ของบัตรรายการของห้องสมุดต่อการค้นหาหนังสือ	131
19. ร้อยละของผู้ใช้จำแนกตามวิธีค้นหาหนังสือ	132
20. บริการต่าง ๆ ที่ห้องสมุดจัดทำ	135

21.	ระดับความต้องการของผู้ใช้คอมพิวเตอร์ต่าง ๆ	137
22.	รอยละของผู้ใช้ที่ต่อกำรบริการพิเศษ	139
23.	ปัญหาของห้องสมุดเกี่ยวกับผู้ใช้ตามความคิดเห็นของบรรณารักษ์	140
24.	ปัญหาของห้องสมุดในการให้บริการ	141
25.	กฎเกณฑ์และการบริการของห้องสมุดตามความคิดเห็นของผู้ใช้ ห้องสมุด	142
26.	จำนวนบุคลากรของห้องสมุดจำแนกตามวุฒิ	144
27.	การส่งเสริมความรุของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด	146
28.	ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรตามความคิดเห็นของบรรณารักษ์	147
29.	เปรียบเทียบพื้นที่ของห้องสมุดจริง และพื้นที่ที่ควรจะมีตาม มาตรฐาน	150
30.	ปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่	151
31.	ความคิดเห็นของผู้ใช้ต่อสภาพทั่วไปของห้องสมุดต่าง ๆ	152
32.	ครุภัณฑ์ที่มีในห้องสมุดรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ	153
33.	ชนิดของชั้นหนังสือในห้องสมุดต่าง ๆ	154
34.	ปัญหาเกี่ยวกับครุภัณฑ์	154
35.	ผู้บริหารงานของห้องสมุดรัฐวิสาหกิจ	156
36.	ปัญหาในการบริหารงานห้องสมุด	157
37.	ปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณห้องสมุด	160